

Missa paschalis

Andrzej Kosendiak – dyrygent

Alicia Amo – sopran

Wrocław Baroque Ensemble:

Aldona Bartnik – sopran

Piotr Olech, Daniel Elgersma – kontratenory

Maciej Cocman, Florian Cramer – tenory

Tomáš Král, Jaromir Nosek – basy

Zbigniew Pilch, Mikołaj Zgółka – skrzypce

Michał Mazur, Anna Nowak-Pokrzywińska – altówki

Julia Karpeta – viola da gamba

Krzysztof Karpeta – violone

Marta Niedźwiecka – klawesyn, pozytyw

Program

Marcin Leopolda

Missa Paschalis [18']

I. *Kyrie*

II. *Gloria*

III. *Credo*

IV. *Sanctus – Benedictus*

V. *Agnus Dei*

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Sonata D-dur na violę da gamba i klawesyn obbligato BWV 1028 [14']

I. *Adagio*

II. *Allegro*

III. *Andante*

IV. *Allegro*

Christ lag in Todesbanden – kantata BWV 4 [20']

I. *Sinfonia*

II. *Christ lag in Todes Banden* (chór)

III. *Den Tod niemand zwingen kunnt* (sopran, alt)

IV. *Jesus Christus, Gottes Sohn* (tenor)

V. *Es war ein wunderlicher Krieg* (chór)

VI. *Hier ist das rechte Osterlamm* (bas)

VII. *So feiern wir das hohe Fest* (sopran, tenor)

VIII. *Wir essen und leben wohl* (chorał)

Antonio Caldara (1670–1736)

Caro Gesù... i È morto il mio Gesù... – recytatyw i aria

z oratorium *Morte e sepoltura di Christo* [9']

Serdecznie zapraszamy do Sali Wielkiej wrocławskiego Ratusza na koncert muzyki dawnej! Wrocław Baroque Ensemble poprowadzi maestro Andrzej Kosendiak, wybitny specjalista od tego typu repertuaru. W programie znalazły się dzieła trzech twórców: Marcina Leopolity, Johanna Sebastiana Bacha oraz Antonia Caldary.

Missa paschalis Marcina Leopolity uważana jest przez wielu badaczy za jedno z najwybitniejszych dzieł muzyki staropolskiej. Jej autor przyszedł na świat we Lwowie (z tego powodu nazywany jest czasem Lwowczykiem lub Marcinem ze Lwowa) pod koniec pierwszej połowy XVI wieku, a wykształcenie odebrał prawdopodobnie w Akademii Krakowskiej. Jest postacią tajemniczą, o której nadal wiemy bardzo niewiele. Żaden z jego utworów nie ukazał się drukiem za życia kompozytora. Wiadomo jedynie, że w 1560 roku przyjęto go na stanowisko nadwornego kompozytora Zygmunta II Augusta. Stanowisko to pełnił prawdopodobnie do 1564 roku, wtedy bowiem zaproponowano tę funkcję innemu twórcy – Marcinowi Warteckiemu. *Missa paschalis* (czyli „Msza wielkanocna”) jest rozbudowaną, kunsztowną kompozycją pięciogłosową, w której autor przeniósł na grunt polski osiągnięcia szkoły franko-flamandzkiej. Leopolita wykorzystał w tym dziele melodie czterech polskich pieśni sakralnych: *Chrystus Pan zmartwychwstał*, *Wstał Pan Chrystus z martwych*,

Wesoły nam dzień dziś nastał, Chrystus zmartwychwstan jest. Są one używane w charakterze *canti firmi* – prezentowane są statycznie w wolnych wartościach rytmicznych przez najniższy głos, stanowiący bazę kompozycji, a pozostałe głosy snują ponad nim własną narrację. Pierwsze ogniwo, *Kyrie*, składa się z trzech odcinków. W pierwszym z nich dominują melodie wznoszące, a głosy imitują się z niewielkimi opóźnieniami. Przy słowach *Christe eleison* muzyka staje się spokojniejsza, wykonawcy śpiewają w niższym rejestrze, a opadające motywy naśladują westchnienia. W ostatnim, uroczystym odcinku głosy prowadzone są w fakturze *nota contra notam* – słowa wymawiane są w tym samym rytmie przez wszystkie głosy. *Gloria* to pochwalny hymn, w którym motywy ilustrujące treść pojawiają się w najwyższych głosach, są więc tym samym najbardziej wyeksponowane. *Credo* to najbardziej rozbudowane ogniwo mszy. Najważniejsze fragmenty tekstu prezentowane są przez wszystkie głosy w fakturze *nota contra notam*, a następnie Leopolda ozdobnie rozwija te wątki w poszczególnych głosach. Najbardziej ozdobnie potraktowany jest fragment odpowiadający słowom *et resurrexit* („i zmartwychwstał”), w którym głosy w najwyższych rejestrach snują ozdobne, rozdrobnione rytmicznie melodie. *Sanctus* przypomina pierwszy odcinek *Kyrie* – także tutaj wszystkie głosy wznoszą się, oddając pełnię chwały przepełniającej niebo i ziemię. *Agnus Dei*, ostatnie ogniwo, jest najkunsztowniej opracowane. Leopolda przeznaczył je bowiem aż na sześć głosów. Twórca wykorzystał tutaj jako *canti firmi* motywy z dwóch ze wspomnianych wcześniej pieśni. Pozostałe głosy śpiewają w drobniejszych wartościach rytmicznych ozdobną narrację opartą na zaczerpniętych z nich wątkach. Rękopis tego dzieła przechowywany jest w Archiwum Kapituły Katedry na Wawelu.

Następnie zabrzmi dość rzadko wykonywana *Sonata D-dur* na wiolonczeli i klawesyn obbligato BWV 1028 Johanna Sebastiana Bacha. Jest to druga ze zbioru trzech sonat przeznaczonych na instrument, na bazie którego powstała później wiolonczela. Utwory te powstały najprawdopodobniej pod koniec lat trzydziestych lub na początku lat czterdziestych XVIII wieku. *Sonata D-dur* składa się z czterech ogniw. Trzecie z nich, *Andante*, to stylizacja siciliany – włoskiego tańca. Jest to dzieło w dorobku tego kompozytora o tyle ważne, że wykorzystał pochodzące z niego wątki w dużo bardziej znanym arcydziele – *Pasji według świętego Mateusza. Christ lag in Todesbanden (Leży Chrystus w śmierci pętach)* BWV 4 to kantata napisana na Niedzielę Wielkanocną. Należy do najwcześniejszych dzieł tego gatunku w dorobku lipskiego kantora, powstała prawdopodobnie ok. 1707 roku, a prawykonana została w Mühlhausen, kiedy Bach kandydował tam na stanowisko organisty. Podstawą kompozycji jest chorał autorstwa Marcina Lutera z 1524 roku, oparty z kolei na jedenastowiecznej sekwencji *Victime paschali laudes*. Kantata Bacha składa się z ośmiu ogniw – otwiera ją instrumentalna *Sinfonia*, po której następują kolejno chór, aria na sopran i alt, aria tenorowa, chór, aria basowa, aria na sopran i tenor oraz chorał.

Koncert zwińczy wykonanie recytatywu *Caro Giesù* i arii *È morto il mio Giesù* z oratorium *Morte e sepoltura di Christo*. Autorem tego dzieła jest Antonio Caldara – włoski

kompozytor epoki baroku urodzony w Wenecji, najbardziej znany ze swoich dzieł wokalnie-instrumentalnych – oper, kantat i oratoriów. Działal w Mantui, Barcelonie, Rzymie i Wiedniu. To właśnie w stolicy Austrii w 1724 roku wykonano oratorium *Morte e sepoltura di Christo*. Dwa fragmenty tego dzieła, które zabrzmiały podczas koncertu pod batutą maestra Kosendiaka, to ekspresyjna muzyka przepełniona cierpieniem i patosem. Będzie to cenne przypomnienie twórczości kompozytora, który w swoich czasach cieszył się powszechnym uznaniem, a po śmierci niesłusznie popadł w zapomnienie.

Oskar Łapeta

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

